

První nález modráška tažného (*Leptotes pirithous*) v Čechách a přehled dosavadních nálezů v České republice

First record of Lang's Short Tailed Blue (*Leptotes pirithous*) in Bohemia and an overview of all records in the Czech Republic

Pavel VRBA

Biologické centrum AV ČR, v. v. i., Entomologický ústav, Branišovská 1160/31, 370 05 České Budějovice;
e-mail: vrba_pavel@centrum.cz

Abstract. A list of all records of Lang's Short Tailed Blue, *Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767) from the Czech Republic is presented. This thermophilous migrant has been recorded in the country seven times, mostly in warm regions of Moravia and after 2000. In 2022, a single specimen was found in southern Bohemia. This summary indicates a trend of more frequent occurrence of this species in Central Europe in recent warm years.

Keywords: Lepidoptera, Lycaenidae, faunistics, Central Europe, migration

ÚVOD

Modrášek tažný, *Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767), je teplomilný motýl rozšířený od tropů a subtropů Afriky přes Středomoří po střední Asii (Tshikolovets 2011). V Evropě druh trvale žije pouze ve Středomořské oblasti. Motýli žijí v otevřených populacích s tendencí k někdy až dálkovým přeletům; zatoulaní jedinci se pak příležitostně objevují i ve střední Evropě. Z území České republiky je motýl znám jako velmi vzácný migrant, ale už v Rakousku je dokládán opakovaně a ve většině spolkových zemí (Huemer & Tarmann 1993, Höttinger et al. 2007). Oproti tomu na Slovensku byl prozatím nalezen pouze dvakrát (Hrubý 1964, Panigaj & Hrušková 2006), stejně tak z Polska jsou k dispozici jen dva starší údaje (před rokem 1960) (Buszko & Nowacki 2017). Více nálezů je známo z (převážně jižní poloviny) Německa (Reinhardt et al. 2020).

Modrášek tažný je biotopovým generalistou a v oblasti trvalého výskytu obývá rozmanitá stanoviště otevřeného charakteru – především vyprahlé lesostepní biotopy a macchie, ale i zemědělskou krajinu, zahrady atp. (často např. vojtěšková pole: Tolman & Lewington 1997). Jde o polyvoltinní druh s dobou letu ve Středomoří hlavně od března do října, v nejteplejších oblastech (a dále na jihu) se dospělci vyskytují po celý rok. Ve střední Evropě je nalézán většinou v období od června do září. Patří k nejvíce polyfágním druhům denních motýlů, housenky byly nalezeny na rostlinách z osmi čeledí, nejčastěji jsou udávány různé druhy bobovitých (Fabaceae) (Clarke 2022). Nejchladnější období sezóny přečkává druh ve stadiu housenek, které pravděpodobně nevstupují do diapauzy (Tolman & Lewington 1997).

VÝSLEDKY

V současné době evidujeme sedm spolehlivých nálezů druhu z území České republiky, které shrnuje následující přehled. Nález č. 1 viz Hachler (1963); nález č. 2 viz Šumpich (2011); nálezy č. 3–7 viz NDOP AOPK ČR (2026).

Moravia mer., Klentnice u Mikulova (7165), 28.viii.1952, 1 ex., E. Hachler leg. et coll., coll. Slezské zemské muzeum, Opava, revid. J. Beneš

Moravia mer. occ., Hnanice u Znojma (7161), 28.vii.2002, 1 ex., M. Švestka leg. et coll.

Moravia bor. occ., Bohutín (6067), bývalý lom Zbová, 21.vi.2019, 1 ♀, M. Vavřík fotografie et leg., J. Beneš revid. et coll.

Moravia mer., Čejkovice u Hodonína (7167), při okraji vinice, 7.ix.2021, 1 ♀, fotografie L. Škrobáková.

Moravia mer., Moravany u Brna (6865), starý extenzivní sad, 10.ix.2021, 1 ♀, fotografie J. Herman.

Bohemia mer. or., Lužnice (6954), PP Slepíčí vršek, 10.viii.2022, 1 ♂, P. Vrba leg. et coll.

Moravia centr., Trávník (6770), 28.viii.2025, 1 ♂, fotografie D. Šebestík.

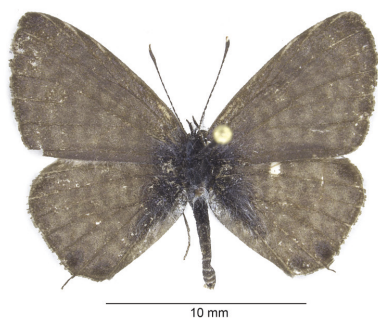
DISKUSE

Nález motýla z r. 2022 (obr. 1) je zároveň prvním pro území Čech. Motýla jsem našel na fragmentu písčitého přesypu na kvetoucím vřesu, biotop v okamžiku nálezu dokumentuje obr. 2. Lokalita se nachází přímo u řeky Lužnice, která tvoří významný koridor pro pronikání teplomilných druhů z Podunají do jižních Čech. Otevřené písčité přesypy jsou v oblasti zachovány jen v malých fragmentech. Rovněž moravské nálezy motýla vesměs pocházejí ze suchých a teplých biotopů v dosahu přirozených migračních koridorů v údolích větších řek. V případech záletů do převážně vlhkých oblastí (viz nálezy 3. a 6.) dospělci zjevně aktivně vyhledávají i menší fragmenty suchých a výhřevných biotopů přítomné v krajině.

Nálezy modrásky tažného v posledních teplých letech jsou zcela v souladu s dobře zdokumentovaným trendem rozšiřování areálů mnoha druhů motýlů (a dalších skupin organismů) do severnějších a výše položených oblastí (např. Hällfors et al. 2024). S tím souvisejí i častější nálezy teplomilných migrantů v severněji položených oblastech s prokázanou korelací s oteplováním klimatu (Sparks et al. 2007). U modrásky tažného nemáme k dispozici detailnější studie ukazující např. na rozšiřování areálu trvalého výskytu mimo Středomořskou oblast nebo všeobecné populační trendy, nicméně příznačná může být relativně nedávná kolonizace Kanárských ostrovů (Wiemers et al. 2013).

Nálezy druhu severně od Alp jsou nicméně pořád sporadické a motýla zde stále považujeme za vzácného zatoulance. Ovšem fakt, že právě v České republice je více nálezů koncentrováno až do posledních teplých let, může naznačovat počátek trendu častějších záletů tohoto druhu do střední Evropy vlivem teplejšího klimatu.

PODĚKOVÁNÍ. Za poskytnutí nálezových dat a finanční zajištění mapování CHKO Třeboňsko děkuji Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR, Jiřímu Benešovi (Opava) patří dík za podnětné konzultace k nálezovým údajům.

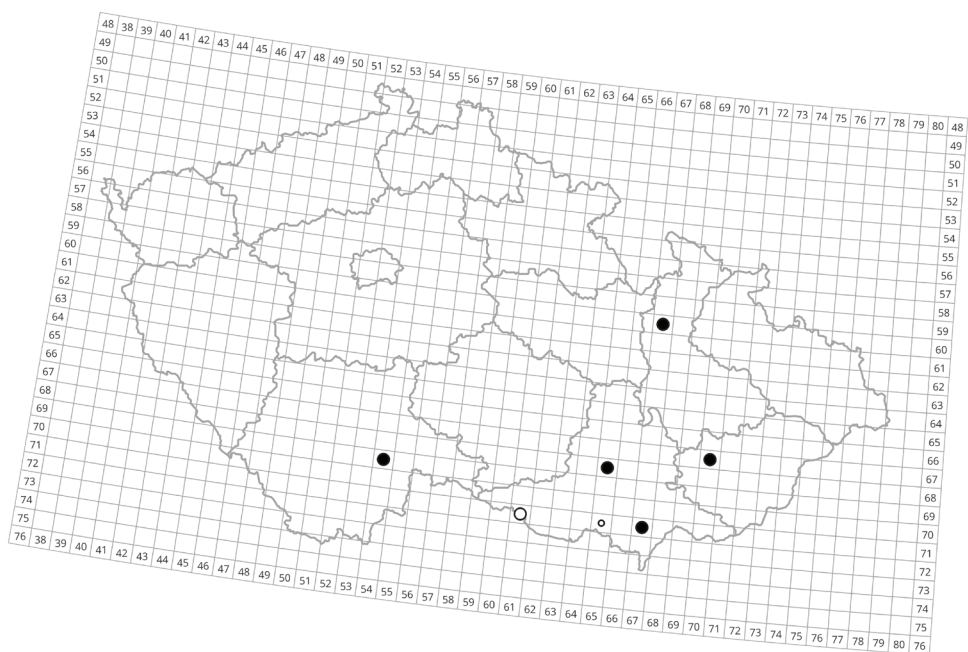

Obr. 1–2. 1 – dokladový exemplář modráška tažného (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) z Čech. Fotografie P. Vrba. 2 – místo nálezu modráška tažného (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) v PP Slepíčí vršek v CHKO Třeboňsko. Fotografie P. Vrba, 10.viii.2022.

Figs 1–2. 1 – voucher specimen of Lang's Short Tailed Blue (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) from Bohemia. Photograph by P. Vrba. 2 – site of the record of Lang's Short Tailed Blue (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) in Slepíčí vršek Natural Monument in Třeboňsko Protected Landscape Area. Photograph by P. Vrba, 10.viii.2022.

LITERATURA

- AOPK ČR 2026: *Nálezová databáze ochrany přírody*. [Species Occurrence Database, Nature Conservation Agency of the Czech Republic, NCA CR]. Online at portal23.nature.cz. (accessed 8 January 2026).
- BUSZKO J. & NOWACKI J. 2017: A distributional checklist of the Lepidoptera of Poland. *Polish Entomological Monographs* **13**: 1–222.
- CLARKE H. E. 2022: A provisional checklist of European butterfly larval foodplants. *Nota Lepidopterologica* **45**: 139–167.
- HACHLER E. M. 1963: K výskytu dvou teplomilných modrášků na jižní Moravě. [The occurrence of two thermophilous blue butterflies in southern Moravia]. Pp. 41–43. In: *Z jihomoravských rezervací*. Okresní vlastivědné muzeum, Mikulov, 44 pp. (in Czech).
- HÄLLFORS M. H., HEIKKINEN R. K., KUUSAAARI M., LEHIKONEN A., LUOTO M., PÖYRY J., VIRKKALA R., SAASTAMOINEN M. & KUJALA H. 2024: Recent range shifts of moths, butterflies, and birds are driven by the breadth of their climatic niche. *Evolution Letters* **8** (1): 89–100.
- HRUBÝ K. 1964: *Prodromus Lepidoptera Slovenska*. [Prodromus Lepidoptera of Slovakia]. SAV, Bratislava, 959 pp.
- HÖTTINGER H., KOSCHUH A., RAMSAUER N. & SCHWEIGHOFER W. 2007: Aktuelle Nachweise des Kleinen Wander-Bläulings *Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767) aus Österreich (Lepidoptera, Lycaenidae). *Joannea Zoologie* **9**: 45–49.
- HUEMER P. & TARMANN G. 1993: *Die Schmetterlinge Österreichs*. Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum, Innsbruck, 224 pp.
- PANIGAJ L. & HRUŠKOVÁ Z. 2006: Niekoľko poznámok k výskytu teplomilných druhov motýľov (Lepidoptera) na východnom Slovensku. [Several notes on the occurrence of thermophilous butterflies (Lepidoptera) in eastern Slovakia]. *Natura Carpatica* **47**: 179–182.
- REINHARDT R., HARPKE A., CASPARI S., DOLEK M., KÜHN E., MUSCHE M., TRUSCH R., WIEMERS M. & SETTELE J. 2020: *Verbreitungsatlas der Tagfalter und Widderchen Deutschlands*. Ulmer, Stuttgart, 430 pp.
- SPARKS T. H., DENNIS R. L., CROXTON P. J. & CADE M. 2007: Increased migration of Lepidoptera linked to climate change. *European Journal of Entomology* **104**: 139–143.
- ŠUMPICH J. 2011: *Motýľi Národných parků Podyjí a Thayatal*. *Die Schmetterlinge der Nationalparke Podyjí und Thayatal*. Správa Národního parku Podyjí, Znojmo, 428 pp. (in Czech, German abstr.).

Obr. 3. Síťová mapa shrnující dosavadní nálezy modráška tažného (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) v České republice. ○ 1950–1989, ○ 1990–2009, ● od r. 2010. Zdroje: ČÚZK, AOPK ČR.

Fig. 3. Distribution grid map for Lang's Short Tailed Blue (*Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767)) in the Czech Republic. ○ 1950–1989, ○ 1990–2009, ● since 2010. Sources: ČÚZK, NCA CR.

TOLMAN T. & LEWINGTON R. 1997: *Butterflies of Britain and Europe*. HarperCollins, London, 320 pp.

TSHIKOLOVETS V. V. 2011: *Butterflies of Europe & the Mediterranean area*. Tshikolovets Publications, Pardubice, 544 pp.

WIEMERS M., ACOSTA-FERNÁNDEZ B. & LARSEN T. B. 2013: On the recent invasion of the Canary Islands by two butterfly species, with the first record of *Leptotes pirithous* (Linnaeus, 1767) from Gran Canaria, Spain (Lepidoptera: Lycaenidae). *SHILAP Revista de Lepidopterología* **41** (161): 95–104.